

PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE STAROGARDZKIM NA LATA 2021 - 2023

Opracowanie:

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
w Starogardzie Gdańskim

WRZESIEŃ 2021

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Diagnoza problemu bezradności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci	4
3. Analiza SWOT	12
4. Cele i wskaźniki wykonania Programu	13
5. Limit rodzin zastępczych zawodowych	17
6. Realizatorzy Programu	17
7. Monitoring i ewaluacja	18

1. Wprowadzenie

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023, zwany dalej Programem, jest zgodny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Starogardzkim na lata 2021 – 2027 i stanowi jej integralną część. Został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2020, poz. 821 ze zm.), która określa również 3 letni termin realizacji Programu oraz coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych jaki powinien zawierać. Program jest odpowiedzią na występujące problemy społeczne z powodu bezradności mieszkańców powiatu w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Zadaniem samorządu powiatowego jest realizowanie polityki społecznej poprzez udzielanie wsparcia i pomocy osobom i rodzinom, które nie są w stanie pokonać trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Udzielana pomoc ma również za zadanie zapobieganie sytuacjom, które mogą skutkować wykluczeniem społecznym, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin w trudnej sytuacji i ich integracji ze środowiskiem. Z ramienia władz powiatu powyższe zadania związane z pomocą społeczną realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, którego jednym z priorytetowych obszarów pracy na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest pomoc dzieciom pozbawionym opieki rodziców biologicznych poprzez organizowany system pieczy zastępczej, a także pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia. Program ma służyć usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań oraz ustaleniu ich priorytetów, w celu realizacji obowiązku wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, spoczywającego na samorządzie powiatowym.

Podstawowym założeniem Programu jest wspieranie osób w kryzysie, dzieci z środowisk dysfunkcyjnych i ich rodzin przez dostępny oraz efektywny system wsparcia, pomocy środowiskowej i pieczy zastępczej.

2. Diagnoza problemu bezradności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci

Wsparcie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w zakresie wyznaczonym dla jednostek samorządu terytorialnego prowadzona jest w formie pracy z rodziną oraz pomoc w opiece i wychowaniu dziecka realizowane, w szczególności przez Ośrodki Pomocy Społecznej gmin i miast. W momencie, gdy rodzice nie mogą zapewnić dziecku odpowiedniej opieki i wychowania, dziecko trafia do pieczy zastępczej organizowanej przez powiat za pośrednictwem Centrów Pomocy Rodzinie. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje najczęściej na podstawie orzeczenia sądu w związku z problemami rodziny i dysfunkcjami w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Jak pokazuje Tabela 1 w całym badanym okresie głównym powodem umieszczania dzieci w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka jest bezradność rodziny w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Z tego powodu w 2020 roku w rodzinnej pieczy zastępczej organizowanej przez powiat, przebywało 166 wychowanków i stanowił on 34,4% wszystkich problemów społecznych z powodu, których dziecko trafia do systemu pieczy zastępczej. Kolejnym najczęściej występującym problemem społecznym jest uzależnienie rodziców, dotyczy on 118 wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej i w 2020 roku stanowił 24,5% wszystkich powodów. Dane Głównego Urzędu Statystycznego pokazują udział uzależnienia od alkoholu rodziców dziecka, który w 2020 r. stanowił 82,2% powodów umieszczenia dzieci rodzinnej pieczy w związku z uzależnieniem rodziców. Wyraźnie mniej dzieci przebywa w pieczy z powodu przemocy w rodzinie i w 2020 roku taki powód stanowił 3,9% ogółu oraz sieroctwa (1,9% w 2020 roku). Problemy społeczne, w wyniku których dzieci trafiają do pieczy często są złożone i powiązane ze sobą. Na nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny w środowisku lokalnym, może składać się również ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz inne problemy społeczne. W 2020 roku 15,1 % wszystkich powodów przebywania dziecka w pieczy zastępczej stanowiły inne problemy w funkcjonowaniu rodziny występujące w środowisku lokalnym. Statystyka pokazana w Tabeli 1 pokazuje rosnącą tendencję liczby dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej od 2016 do 2020 roku, z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (66%), z powodu uzależnienia rodziców (84,4%) oraz przemocy w rodzinie (171,43%).

Tabela 1. Powody umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej organizowanej przez powiat oraz napływ i odpływ dzieci z systemu pieczy zastępczej do rodziny, w latach.

Kategoria / Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	100	106	112	124	166
- z powodu uzależnienia rodziców, w tym	64	67	88	115	118
od alkoholu	57	56	76	96	97
- z powodu przemocy w rodzinie	7	8	17	14	19
- z powodu sieroctwa	11	12	9	8	9
- innych powodów	81	90	82	76	73
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej z rodziny naturalnej	31	42	83	76	77
Liczba dzieci które powróciły z rodzinnej pieczy zastępczej do rodziny naturalnej	8	12	8	17	9
Liczba przysposobionych dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	6	3	1	4	1

Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz PCPR

Analiza Tabeli 1 pokazuje, że w okresie ostatnich 5 lat z rodziny naturalnej do rodzinnej pieczy zastępczej organizowanej przez powiat starogardzki trafiło 309 dzieci. W objętych badaniem latach zauważyć można wyraźną tendencję wzrostową liczby dzieci, które trafiły do rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka z rodziny naturalnej do roku 2018, kiedy wzrosła blisko dwukrotnie do roku poprzedniego. W kolejnych latach tendencja pokazuje spadek liczby dzieci, jednak ich liczba i tak jest dużo wyższa niż na początku badanego okresu o 48,39% w 2020 roku. Analizując dane z Tabeli 1 można zauważyć, że bardzo mała liczba dzieci, które trafiły do rodzinnej pieczy powraca do swojej naturalnej rodziny i w okresie 5 ostatnich lat wyniosła 54 i stanowi 17,5% liczby dzieci trafiających pod opiekę rodziców zastępczych z rodziny naturalnej.

W przypadku kiedy dziecko staje się wolne prawnie tj. rodzice nie żyją lub zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej dzieci podlegają procedurze adopcji. W okresie ostatnich 5 lat 15 dzieci pomyślnie przeszło procedurę i zostało przysposobionych przez rodziców adopcyjnych, opuszczając tym samym pieczę zastępczą. Zadania związane z przysposobieniem dzieci realizowane są przez ośrodki adopcyjne działających z ramienia samorządu województwa.

Liczba dzieci umieszczonych w organizowanej przez powiat rodzinnej pieczy zastępczej od 2016 roku wzrosła o 46,8% do 2020 roku i wynosiła 386 dzieci. Większość wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej w 2020 roku stanowili chłopcy 52,6%, dziewczynki stanowiły 47,4% ogółu. Ze względu na wiek największą grupę na koniec 2020 roku stanowiły dzieci w wieku szkolnym od 7 do 13 lat (40,7%) i dzieci do 6 roku życia (27,2%). Grupa starszych wychowanków pieczy w wieku od 14 do 17 lat, którzy rozpoczynają przygotowywać się do samodzielnego funkcjonowania w środowisku lokalnym, na koniec 2020 roku stanowiła 19,7%. Zdobywane przez nich w tym okresie doświadczenia oraz podejmowane decyzje mają szczególną wagę dla całego procesu ich usamodzielnienia. Pełnoletni wychowankowie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, którzy realizują proces usamodzielnienia przy przebywając w rodzinnej pieczy zastępczej na koniec 2020 r. stanowili 12,4%.

Tabela 2. Wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej organizowanej przez powiat wg. płci, wieku, czasu pobytu w pieczy, w latach.

Kategoria / Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	263	283	308	338	386
- poniżej 1 roku	3	11	8	7	9
- od 1 roku do 3 lat	22	20	34	41	46
- od 4 do 6 lat	23	29	36	44	50
- od 7 do 13 lat	98	111	119	138	157
- od 14 do 17 lat	74	69	63	65	76
- pełnoletni wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej	46	43	48	43	48
Dziewczęta	134	150	166	172	183
Chłopcy	129	133	142	166	203
Liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej do 3 miesięcy	9	11	15	27	14
- od 3 do 6 miesięcy	7	28	13	17	19
- od 6 do 12 miesięcy	15	20	26	21	37
- od 1 do 2 lat	31	28	57	47	63
- od 2 do 3 lat	31	31	26	50	44
- powyżej 3 lat	170	165	171	176	209

Opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Z danych przedstawionych w Tabeli 2 wynika, iż w 2020 roku 54,1% wychowanków przebywa w rodzinnej pieczy zastępczej ponad 3 lata. Jest to okres, w którym maleje szansa na

powrót do rodziny biologicznej i dzieci pozostają w docelowym środowisku zastępczym, najczęściej do osiągnięcia pełnoletności lub dłużej. Krócej niż 3 lata w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka pod koniec 2020 roku przebywało 45,9% dzieci. Jest to okres, w którym jest większe zainteresowanie rodziny biologicznej kontaktami z dzieckiem oraz podejmowaniem aktywności w celu powrotu dziecka pod jej opiekę.

WYZWANIA
1. Liczba dzieci wychowujących się w pieczy zastępczej.
2. Zakres działań dostosowany do potrzeb wychowanków pieczy zastępczej i oczekiwań ich opiekunów i rodziny.
3. Wykorzystanie zasobów osób i rodzin wymagających wsparcia.
4. Aktywny udział rodzin w działaniach pomocowych wspierających ich funkcjonowanie w środowisku lokalnym.
5. Podnoszenie jakości świadczonych usług na rzecz dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym, ich rodzin i opiekunów.
6. Trwałość efektów konstruowanych działań profilaktycznych i prewencyjnych.

Odpowiedzią na niemożność sprawowania opieki i wychowania przez rodziców jest organizowany przez powiat system pieczy zastępczej, który ma na celu zapewnienie dzieciom czasowej opieki i wychowania. Na system pieczy składa się instytucjonalna i rodzinna piecza zastępcza, którą dzielimy na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka.

Liczbę podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej organizowanych przez powiat starogardzki przedstawia Tabela 3. Analiza badanego okresu pokazuje, iż w stosunku do roku 2016 w 2020 roku o 100% wzrosła liczba podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej w przypadku rodzinnych domów dziecka, o 42,9% liczba rodzin zastępczych zawodowych, o 36,4% liczba rodzin zastępczych spokrewnionych oraz o 4,5% liczba rodzin zastępczych niezawodowych.

Dane z Tabeli 3 w zakresie rozwiązanych i nowo powstałych podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej ukazują dynamikę procesów związanych z organizowaniem systemu rodzinnej pieczy zastępczej. W okresie ostatnich 5 lat powstały 83 rodziny zastępcze spokrewnione, których rodzice zastępczy są w bliskim pokrewieństwie z umieszczonymi w ich rodzinie dziećmi, przestało funkcjonować 56 takich rodzin. Liczba wychowanków rodzin

zastępczych spokrewnionych od 2016 do 2020 roku wzrosła o 50,5%, do 158 dzieci. Rodziny zastępcze niezawodowe stanowią osoby niespokrewnione z dzieckiem lub dalsi krewni dziecka posiadające odpowiednie kwalifikację, w tym ukończyli szkolenie dla rodzin zastępczych. W badanym okresie powstały 63 rodziny zastępcze niezawodowe, a rozwiązane zostały 83 rodziny. Liczba dzieci pod opieką rodzin zastępczych niezawodowych od 2016 do 2020 roku nieznacznie wzrosła o 4,5%, do 116 dzieci. Osoby pełniące role rodziny zastępczej niezawodowej mogą pełnić funkcje rodziny zastępczej zawodowej po ukończeniu odpowiedniego szkolenia, z którą podpisywana jest umowa i przysługuje jej z tego tytułu wynagrodzenie. Rodziny zastępcze zawodowe stanowi grupa ludzi, którzy zdecydowali się pełnić funkcje rodziny zastępczej i świadczyć pracę w formie sprawowania pieczy zastępczej nad dziećmi. W ostatnich 5 latach powstało 10 nowych rodzin zastępczych zawodowych organizowanych przez powiat starogardzki, a 7 przestało funkcjonować. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych od 2016 do 2020 roku wzrosła o 95%, do 39 dzieci. Rodzinne domy dziecka prowadzą osoby, które ukończyły wymagane szkolenia oraz posiadają warunki i kwalifikacje do stanowienia pieczy zastępczej dla większej liczby dzieci niż rodziny zastępcze. W rodzinnym domu dziecka może przebywać do 8 dzieci, lub więcej w przypadku umieszczenia rodzeństwa. Od 2016 do 2020 roku powstało 5 nowych rodzinnych domów dziecka, a 1 został rozwiązany. Liczba dzieci w tym okresie wzrosła o 143,3%, do 73 dzieci.

Jak pokazuje Tabela 3 w rodzinnej pieczy zastępczej na koniec 2020 roku najwięcej wychowanków przebywało w rodzinach zastępczych spokrewnionych 40,9% i rodzinach zastępczych niezawodowych 30,1%. W rodzinnych domach dziecka było 18,9% dzieci, a w rodzinach zastępczych zawodowych 10,1%.

W przypadku braku możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej z powodu braku kandydatów na rodziców zastępczych, z powodu wieku wychowanka, jego specjalnych potrzeb socjalizacyjnych lub stanu zdrowia, zostaje ono umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Powiat starogardzki do 2016 roku zlecał prowadzenie łącznie 3 placówek opiekuńczo – wychowawczych, w tym 2 placówki typu rodzinnego na terenie powiatu i jedną typu socjalizacyjnego. Od 2017 roku do chwili obecnej na zlecenie powiatu prowadzona jest 1 placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego umiejscowiona w Suchym Dworze w powiecie puckim. Tabela 4 pokazuje, że w badanym okresie od 2017 utrzymuje się mniejsza liczba dzieci z powiatu starogardzkiego umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej i ta tendencja utrzymywała się do roku 2020, kiedy liczba dzieci prawie zrównała się z liczbą w roku 2016. Na koniec 2020 roku w instytucjonalnej pieczy

zastępczej przebywało 7,9% wszystkich wychowanków umieszczonych w pieczy zastępczej organizowanej przez powiat. Na koniec roku 2020 roku w placówce, której prowadzenie zlecił powiat starogardzki przebywało 17 wychowanków, w placówkach prowadzonych przez inne samorządy przebywało 16 wychowanków. Potrzeba rozwoju usług społecznych na terenie powiatu, jakie zapewnia piecza instytucjonalna, wynika z potrzeb rosnącej liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej oraz potrzeby objęcia części starszych wychowanków pieczy zastępczej, mających trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie wyspecjalizowanymi usługami świadczonymi w ich środowisku lokalnym.

Każde dziecko przebywające w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej do osiągnięcia pełnoletności rozpoczyna proces swojego usamodzielniania. Osoba usamodzielniana może pozostać w pieczy zastępczej w przypadku kontynuowania nauki jednak nie dłużej niż do osiągnięcia 25 roku życia. Proces usamodzielniania odbywa się z udziałem opiekuna usamodzielnienia, na podstawie indywidualnego programu usamodzielnienia, co jest warunkiem uzyskania pomocy przeznaczonej dla osób wchodzących w dorosłość. Pomocą w usamodzielnianiu objęte są także osoby na podstawie ustawy o pomocy społecznej między innymi po opuszczeniu schroniska dla nieletnich, zakładu poprawczego, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego lub młodzieżowego ośrodka wychowawczego.

Tabela 3. Powiatowy systemu pieczy zastępczej, w latach.

Kategoria / Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzinnych domów dziecka, w tym	4	4	7	9	8
nowo powstałych	0	0	3	2	0
rozwiązanych	0	0	0	0	1
Liczba wychowanków rodzinnych domów dziecka	30	30	66	80	73
Liczba rodzin zastępczych zawodowych, w tym	7	10	8	9	10
nowo powstałych	0	3	4	2	1
rozwiązanych	0	0	6	1	0
Liczba wychowanków rodzin zastępczych zawodowych	20	32	28	25	39
Liczba rodzin zastępczych niezawodowych, w tym	67	62	53	59	69
nowo powstałych	13	9	8	14	19

rozwiązanych	17	14	17	8	9
Liczba wychowanków rodzin zastępczych niezawodowych	111	105	93	101	116
Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych, w tym	77	83	88	92	105
nowo powstałych	9	19	18	16	21
rozwiązanych	10	13	13	12	8
Liczba wychowanków rodzin zastępczych spokrewnionych	102	116	121	132	158
Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych powiatu	3	1	1	1	1
Liczba wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym	34	27	28	27	33
organizowanych przez powiat	15	14	15	14	17
Liczba pełnoletnich osób w procesie usamodzielnienia korzystających z świadczeń	43	71	72	70	68

Opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Udzielana pomoc ma na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem wychowanków pieczy zastępczej. Osoba usamodzielniana, może skorzystać z takich form pomocy jak: specjalistyczne poradnictwo oraz pomoc finansowa mające na celu umożliwienie kontynuacji nauki, uzyskania zatrudnienia, odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz całkowitą samodzielność w funkcjonowaniu w społeczeństwie i zakończenie procesu usamodzielnienia. Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków bytowych. Ważną rolę odgrywa ukierunkowanie usamodzielnionych wychowanków do działań mających na celu podnoszenie ich kompetencji społecznych, zdobycie wykształcenia oraz aktywizację na rynku pracy.

Pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych i ich odpowiednie przygotowanie do pełnienia funkcji pieczy zastępczej oraz ciągle zwiększanie ich kompetencji i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu, pełnią ważną rolę w organizowaniu systemu pieczy zastępczej. Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą osoby będące najbliższym krewnym dziecka, stanowiący jego rodzeństwo lub wstępnych czyli dziadków oraz babcie. Rodziny zastępcze spokrewnione najczęściej są ustanawiane przez sąd w momencie umieszczenia

dziecka w takiej rodzinie. Następnie osoby stanowiące rodzinę zastępczą spokrewnioną muszą odbyć szkolenie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kandydatów na rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową i do prowadzenia rodzinnego domu dziecka kwalifikuje Centrum, a po uzyskaniu przez nich wstępnej akceptacji zostają skierowani do odbycia szkolenia. W przypadku potrzeby zabezpieczenia dziecka z uwagi na jego dobro sąd może umieścić dziecko w rodzinie, ustanawiając ją rodziną zastępczą niezawodową. Takie osoby również podlegają kwalifikacji i odbyciu szkolenia dla rodzin zastępczych, jednak odbywa się to po ustanowieniu ich pieczą zastępczą dla dziecka. Diagnoza w Tabeli 4 przedstawia, iż w ostatnich 5 latach na rodzinę zastępczą spokrewnioną przeszkolono 110 osób, kwalifikacje do pełnienia roli rodziny zastępczej niezawodowej otrzymało 67 osób, rodziny zastępczej zawodowej 16 osób, a uprawnienia do pełnienia funkcji prowadzącego rodzinny dom dziecka uzyskało 7 osób.

Tabela 4. Organizacja nowych oraz zwiększanie kompetencji funkcjonujących podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej, w latach.

Kategoria / Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba przeszkolonych kandydatów na rodzinę zastępczą spokrewnioną	22	21	29	23	15
- na rodzinę niezawodową	13	12	12	11	19
- na rodzinę zawodową	2	10	4	0	0
- na prowadzącego rodzinny dom dziecka	0	5	2	0	0
Liczba uczestników szkoleń stanowiących rodziny zastępcze lub prowadzących rodzinne domy dziecka	23	19	10	54	0

Opracowanie własne na podstawie danych PCPR

W latach 2016-2020 szkolenia organizowane w ramach systemu pieczy zastępczej powiatu starogardzkiego pozytywnie ukończyło łącznie 106 osób stanowiących rodzinną pieczę zastępczą, zwiększając tym samym jakość tego typu usług społecznych w środowisku lokalnym. Uwagę zwraca brak przeszkolonych osób w 2020 roku, co wynika z stanu epidemii i chorobą Covid-19 występujące na terenie kraju. Spowodowały one ograniczenia w swobodnym opuszczaniu miejsca zamieszkania oraz gromadzeniu się w jednym miejscu, co uniemożliwiło organizację szkoleń dla rodziców zastępczych. Należy nadmienić, iż taka sytuacja spowodowała rozwój ogólnodostępnych szkoleń oferowanych za pośrednictwem Internetu, z których indywidualnie korzystają rodzice zastępczy.

Pokazuje to potrzebę rozwijania usług społecznych ukierunkowanych na wsparcie rodziny i systemu pieczy zastępczej, świadczonych w środowisku lokalnym do przeciwdziałania zagrożeniu wykluczenia społecznego wśród wychowanków pieczy zastępczej i ich rodzin.

WYZWANIA
1. Koordynacja systemu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.
2. Pozyskiwanie nowych kandydatów na rodziny zastępcze.
3. Podnoszenie jakości świadczonych usług w formie pieczy zastępczej.
4. Utrzymanie odpowiedniej liczby miejsc świadczenia usług w formie pieczy zastępczej.
5. Dotarcie z ofertą usług pomocy społecznej do młodzieży usamodzielnianej.

3. Analiza SWOT

Po określeniu skali i zakresu występowania zjawiska niepełnosprawności oraz wyzwań stojących przed realizatorami Programu, dokonano analizy czynników i uwarunkowań wpływających na możliwości jego realizacji. Zawarte poniżej uwarunkowania dotyczą obecnej sytuacji w obszarze działań na rzecz osób niepełnosprawnych, a także ma na celu ustalenie obszarów największego ryzyka dla wyznaczanych celów Programu.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- doświadczenie realizatorów we współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami	- brak szerokiej oferty specjalistycznych usług wsparcia skierowanej do rodziny dysfunkcyjnej w społeczności lokalnej
- funkcjonująca sieć podmiotów systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, a także organizacje pozarządowych działających w tym obszarze	- brak kompleksowej oferty pomocowej dla rodziców dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
- doświadczenie realizatorów w realizacji projektów i programów finansowanych z środków zewnętrznych	- ograniczone środki finansowe na dostosowanie oferty usług społecznych do wszystkich potrzeb wychowanków pieczy zastępczej i ich rodzin
- zaangażowanie i doświadczenie rodziców zastępczych rodzinnej pieczy zastępczej organizowanej przez powiat	- mała świadomość społeczna w tematyce udzielania pomocy rodzinie znajdującej się w kryzysie
- zasoby i nieruchomości powiatu	- brak wystarczającej ilości miejsc świadczenia

	usług w formie pieczy zastępczej
SZANSE	ZAGROŻENIA
- intensyfikacja działań organizacji pozarządowych i instytucji na rzecz wspierania rodziny	- niedostateczny poziom współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny
- wzrost świadomości i otwartość mieszkańców na problemy związane z prawidłowym funkcjonowaniem rodziny i pieczą zastępczą	- zwiększająca się liczba rodzin dysfunkcyjnych zagrożonych wykluczeniem społecznym
- pozyskanie środków finansowych z różnych źródeł na działania na rzecz rodziny przez samorządy i organizacje pozarządowe	- bezradność i mała aktywność środowiska dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym
- wykorzystanie mediów w podejmowaniu problematyki dotyczącej prawidłowego funkcjonowania rodziny i pieczy zastępczej	- pojawianie się nowych zjawisk epidemicznych i środowiskowych, powodujących zwiększenie ryzyka występowania bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego
- wysokie kompetencje i kwalifikacje osób stanowiących system wsparcia rodziny i pieczy zastępczej	- brak wystarczających środków finansowych na realizację szeroko dostępnych, wysokiej jakości usług społecznych wspierających rodzinę i pieczę zastępczą
	- niedostateczny dostęp do usług zapobiegających lub ograniczających zjawisko konieczności umieszczania dzieci do pieczy zastępczej
	- wypalenie zawodowe i braki w zasobach wykwalifikowanej kadry systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej

4. Cele i wskaźniki wykonania Programu

Na podstawie danych z przeprowadzonej diagnozy i wynikających z niej wyzwań, a także analizy SWOT określającej możliwości i ograniczenia w jego wykonaniu, można określić planowany zakres realizacji Programu, który wyznaczają poniższe cele, zadania i działania na rzecz osób niepełnosprawnych z terenu powiatu starogardzkiego.

Cel strategiczny:

Wspieranie osób w kryzysie, dzieci z środowisk dysfunkcyjnych i ich rodzin przez dostępny oraz efektywny system wsparcia, pomocy środowiskowej i pieczy zastępczej.

Cele szczegółowe:

1. Cel: Ograniczenie występowania zjawisk skutkujących niemożnością sprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę naturalną.

1.1. Zadanie: Promowanie i kształtowanie pozytywnych postaw życia w rodzinie i opieki nad dzieckiem oraz informacji o ofercie usług skierowanych do rodziny w kryzysie.

1.1.1. Działanie: Przeprowadzenie kampanii społecznych, konferencji, akcji informacyjnych oraz innych inicjatyw z wykorzystaniem mediów.

1.2. Zadanie: Poszerzenie oferty usług kierowanych do środowiska dzieci, których dotyczy problem niemożności sprawowania nad nimi opieki przez rodzinę naturalną.

1.2.1. Działanie: Świadczenie usług społecznych, szczególnie w formie specjalistycznego poradnictwa dla osób i rodzin w kryzysie oraz rodziców dzieci objętych pieczą zastępczą.

1.2.2. Działanie: Zwiększanie kompetencji rodziców i innych bliskich osób z środowiska dzieci przebywających w pieczy zastępczej, w szczególności edukacyjnych, zawodowych i społecznych.

1.3. Zadanie: Zintegrowanie działań podmiotów działających na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

1.3.1. Działanie: Współpraca z instytucjami, a także podmiotami świadczącymi usługi społeczne dla rodzin dysfunkcyjnych i ich otoczenia w środowisku lokalnym, oraz wspieranie ich działalności.

1.3.2. Działanie: Realizacja wspólnych projektów na rzecz rodzin i dzieci z środowisk dysfunkcyjnych razem z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

2. Cel: Wzmocnienie potencjału powiatowego systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

2.1. Zadanie: Rozwój infrastruktury podmiotów powiatowego systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

2.1.1. Działanie: Zwiększenie liczby obiektów oraz rozbudowa i dostosowanie istniejącej infrastruktury powiatowego systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej do występujących potrzeb oraz standardów.

2.1.2. Działanie: Zwiększenie liczby miejsc specjalistycznego wsparcia w formie instytucjonalnej pieczy zastępczej dla dzieci z deficytami społecznymi.

2.2. Zadanie: Pozyskiwanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej.

2.2.1. Działanie: Przeprowadzenie kampanii społecznych, konferencji, akcji informacyjnych oraz innych inicjatyw z wykorzystaniem mediów, promujących rodzicielstwo zastępcze.

2.2.2. Działanie: Diagnoza i konsultacje osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej.

2.2.3. Działanie: Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej.

2.2.4. Działanie: Kwalifikowanie i szkolenie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej.

2.3. Zadanie: Profesjonalizacja, wsparcie oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, w tym rodzinnej pieczy zastępczej.

2.3.1. Działanie: Realizacja szkoleń, warsztatów i innych inicjatyw podnoszących kompetencje zawodowe pracowników systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, zgodnie z potrzebami.

2.3.2. Działanie: Wspieranie kadr systemu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej szczególnie w formie superwizji, wymiany doświadczeń i integracji, również społecznej.

2.3.3. Działanie: Udzielanie opiekunom zastępczym wsparcia szczególnie w formie specjalistycznego poradnictwa, terapii i grup wsparcia.

2.3.4. Działanie: Organizowanie wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej przez wolontariuszy i rodziny pomocowe.

3. Cel: Aktywne i samodzielne funkcjonowanie wychowanków pieczy zastępczej w życiu społecznym.

3.1. Zadanie: Przygotowanie wychowanków pieczy zastępczej do samodzielności życiowej.

3.1.1. Działanie: Zapewnienie wychowankom pieczy zastępczej usług specjalistycznego wsparcia, w szczególności psychologicznego i terapeutycznego.

3.1.2. Działanie: Udzielanie osobom usamodzielnianym pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie.

3.1.3. Działanie: Pomoc usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia.

3.1.4. Działanie: Świadczenie specjalistycznego poradnictwa, w tym prawnego i psychologicznego.

3.1.5. Działanie: Zwiększanie kompetencji wychowanków pieczy zastępczej, w szczególności edukacyjnych, zawodowych i społecznych.

4. Cel: Wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania działań w zakresie rozwoju pieczy zastępczej.

4.1. Zadanie: Pozyskiwanie środków finansowych na realizację zadań z zakresu rozwoju pieczy zastępczej, z źródeł zewnętrznych.

4.1.1. Działania: Opracowanie i wykonanie projektów o dofinansowanie oraz udział w programach finansowanych z źródeł krajowych i zagranicznych.

Tabela 5. Wskaźniki określające wyniki realizacji Programu.

Cel	Zadanie	Wskaźniki	Wartość bazowa (2020 rok)	Prognoza (do 2023 roku)	Źródło danych
1	1.1.	Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych, konferencji oraz akcji informacyjnych	0	Zwiększenie wartości bazowej	Starostwo / PCPR
	1.2.	Liczba uczestników szkoleń i warsztatów	0	Zwiększenie wartości bazowej	PCPR
	1.3	Liczba wspólnie realizowanych działań	0	Zwiększenie wartości bazowej	Starostwo / PCPR
2	2.1.	Liczba nowych i zmodernizowanych obiektów	0	2	Starostwo / PCPR
	2.2.	Liczba rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka	18	21	PCPR
	2.3.	Liczba przedsięwzięć podnoszących kompetencje kadr systemu wsparcia i pieczy zastępczej	0	Zwiększenie wartości bazowej	PCPR
3	3.1.	Liczba przedsięwzięć podnoszących kompetencje wychowanków pieczy zastępczej	0	Zwiększenie wartości bazowej	PCPR
		Liczba wychowanków pieczy zastępczej wymagających specjalistycznego wsparcia	419	Zmniejszenie wartości bazowej	PCPR

4	4.1.	Liczba zrealizowanych projektów i programów w obszarze działań na rzecz wsparcia rodziny finansowanych z środków zewnętrznych	2	Zwiększenie wartości bazowej	Starostwo / PCPR
Dane w zakresie wykonania założeń programu na podstawie co rocznych sprawozdań realizatorów Programu					

5. Limit rodzin zastępczych zawodowych

Ilość zawieranych umów na rodziny zastępcze zawodowe, zgodnie z przepisami określa coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych zawarty w niniejszym programie. Mając na uwadze cele Programu, a w szczególności rozwój rodzinnej pieczy zastępczej w Tabeli 6 wskazano coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021 – 2023, w rozumieniu liczby zawieranych umów na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej przez rodzinę zastępczą niezawodową posiadającą 3 letni staż, jako rodzina zastępcza. W tej samej Tabeli wskazano planowaną liczbę rodzin zastępczych zawodowych organizowanych przez Powiat w latach 2021 – 2023. W przypadku rezygnacji rodziny zastępczej zawodowej z pełnienia swojej funkcji lub przekształcenia rodziny zastępczej zawodowej w rodzinny dom dziecka można zwiększyć liczbę zawieranych umów do planowanej liczby rodzin zastępczych zawodowych organizowanych przez Powiat zgodnie z wskazaną liczbą. Zawieranie większej liczby umów niż wskazane w Tabeli 6 musi być zgodne z potrzebami organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz możliwościami finansowymi realizatora Programu.

Tabela 6. Limit rodzin zastępczych zawodowych.

Kategoria / Rok	2021	2022	2023
Coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych	1	1	1
Planowana liczba rodzin zastępczych zawodowych	11	12	13

5. Realizatorzy Programu

Z ramienia samorządu powiatu zadania w zakresie pomocy rodzinom dysfunkcyjnym wymagającym wsparcia, realizują jednostki organizacyjne samorządu powiatu starogardzkiego, w tym głównie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Program będzie

realizowany zgodnie z Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie starogardzkim na lata 2021 - 2027 oraz wskazanych w niej priorytetowymi kierunkami działań dla osiągnięcia jej celów strategicznych. Koordynatorem wykonania Programu będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim.

Program będzie realizowany z środków własnych powiatu starogardzkiego oraz środków zewnętrznych, w tym środków z Unii Europejskiej.

6. Monitoring i ewaluacja

Monitoring realizacji założeń powyższego dokumentu jest w kompetencjach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim oraz pozostałych podmiotów realizujących Program, w oparciu o weryfikacje osiągniętych wskaźników w zakresie realizacji jej celów. Na podstawie działań monitorujących wykonanie Programu i uzyskanych w ten sposób danych przeprowadzić będzie można ewaluację zaprogramowanych działań.

